

Význam vzpomínek na Zborov a jich revise.

Je pravda, že zapomínáme, co v své paměti neobnovujeme, co v svých duších neyzkřísíme vzpomínkami. Je proto vítáno, že se mnozí chopili příležitosti oslavy 10. výročí zborovské bitvy a napsali své vzpomínky. Jsou podnětem i pro druhé účastníky nejen se strany řs. brigády, ale i se strany rakouské, aby pověděli své poznatky z této bitvy tím spíše, že se o nich již mluvilo, jak to na př. uvedl ve VR. na str. 405 v 7. odst. 8. řádku plk. gšt. Luža. Jen tímto způsobem se vystihne tato významná bitva do podrobností. Zdá se však, že postup, jakým se publikují bojové vzpomínky a dokumenty, není správný. Publikují se jen příležitostně, jako to bylo nyní při oslavách 10. výročí bitvy zborovské, a obyčejně jsou to autoři jedni a titíž. Rozumím skromnosti účastníků válečných událostí na Rusi neb i jinde, než přece je nutno v zájmu historie onu skromnost odložit a všimnout si podrobněji především bitev po stránce taktické. Chápu také, že vytčeného cíle nelze dojíti rázem, jde se k němu po etapách, jež však mají býti pravidelnější a častější. Vzpomínky ty budou sice různě vykládány, kritisovány nebo činěny jim námítky, jejichž oprávněnost bude i uznávána, ale cíle — a to je věc hlavní, bude dosaženo. Poukazují na pilné francouzské vojenské spisovatele, jak ti s obdivuhodnou horlivostí studují na př. též svou partisánskou válku proti Riffu a jak horlivě pracují o těchto poznacích. Zvláště vzpomínky legionářských autorů nutno proto vítati, a to tím spíše, že jimi vnášejí do mylných mnohdy výkladů a klamných představ bojových činů více ostřejšího světla, čímž se podstatně mění obraz, jak jej často povrchně vyličují jiní.

Ze vzpomínek, doposud publikovaných, zvláště ve VR., lze vybrati mnoho k doplnění dosavadní legionářské literatury zborovské. Lze z nich vyčísti mnoho skromnosti, střízlivé kritiky a smysl pro odpovědnost.*)

Nebudu šíře vykládati o tomto odpovědném úkolu všech vedoucích účastníků naší bojové akce zahraniční a přikročím k revisi některých vzpomínek, jež byly publikovány v čís. 8 a 9 VR.

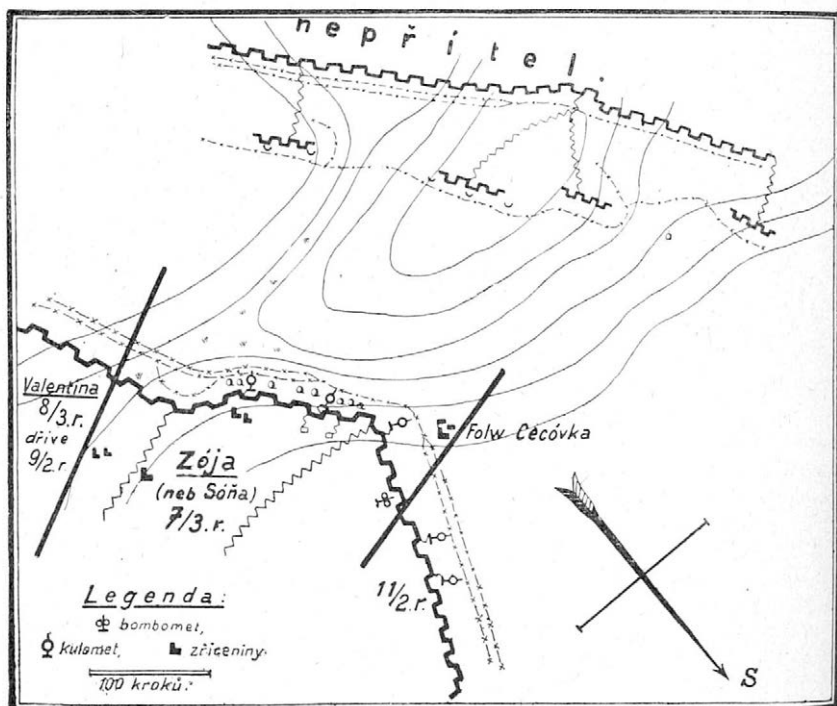
Gen. Číla vzpomíná v svém interviewu činnosti 7. roty 3. pluku na Zborova, již byl velitelem, a uvádí v 2. odstavci svého příspěvku ve VR., že se rota k útoku připojila. Plk. Němec, tehdejší vel. 5. roty 3. pluku, vysvětluje pozdní zasažení 7. roty do útoku tím, že asi nedostala včas rozkaz velitele praporu k útoku (str. 409). Plk. gšt. Luža na straně 405 uvádí pak dokonce, že rota prap. Číly zůstala zálohou u folw. Cecówka ještě odpoledne. Taktéž jsou některé nesrovnalosti i v článku pplk. Kopala.

Jako příslušníku 7. roty a účastníku bitvy zborovské utkvěly mně některé epizody před bojem i za boje v paměti zcela jasně. Pokud se pamatuji, nedostal prap. Číla vůbec rozkaz k útoku (ostatně na nedodání rozkazu stěžují si snad šmahem všichni velitelé rot a prap. 2. a 3. pluku), přes to však se zúčastnil všeobecného útoku se svou rotou také. Kromě své paměti opírám se též o velmi důležitá dokumenty ve formě zápisků a fonogramů, jež jsou v ma-

*) Dnes se snad publikování důležitých bojových dokumentů, ať již se týkají kterýchkoli bitev na Rusi, tak nehodnotí, ale jistě cenného hodnocení budou jednou před dějinami nejen našimi, ale i ruskými. Ruskými proto, že současná tvorba dnešních sovětských literátů podrobuje legionářskou historii hodnocení ne příliš příznivému.

jetku gen. Číly, který mi je laskavě zapůjčil, ale i já mám některé. Z přiložených kopií náčrtů a rakouské generální mapy může se dobře sledovati následující můj výklad.

Podle rozkazu pplk. Zembalevského zaujala 7. rota nejdříve zástavu „Valentinu“ a k ní náležející zákopy v úseku škpt. Djakonova. To se stalo dne 26. VI. podle n. s. Dne 1. VII. v neděli odešla rota podle rozkazu vel. pluku do zálohy a na její místo měl přijíti (zčásti) I. prapor 2. pluku (podle zápisku prap. Huška, s časovým určením v 8 hod. 30 min.). K tomu však nedošlo, neboť podle nového rozkazu škpt. Djakonova zaujala rota zástavu „Zoja“ (také „Sóna“ zvanou) a podle rozkazu pplk. Zembalevského měl ppor. Hruža (3. rota 2. pluku) obsadit zástavu „Valentinu“. Je zajímavé, jak jeden rozkaz stíhal druhý a jak proto vznikala desorientovanost, kterou lze vyčísti ze všech vzpomínek. Není jasno, proč rota ppor. Hružy neobsadila zástavu „Valentinu“ a proč ji zaujala 8. rota 3. pluku (vel. prap. Holásek). Zápisek podepsaný ppor. Hružou, jakož i ostatní jsou v majetku gen. Číly. (Podle náčrtu na místě pořízeného a z tohoto pak podle níže překreslené kopie vypadala dne 1. VII. situace takto:

Konečně též den a za noci a ráno 2. VII. přicházely šifrované depeše (ty jsou také v majetku gen. Číly), týkající se přípravy útoku. Dne 2. VII. ráno kolem 9. hod. 30 min. pozoroval jsem z našich zákopů ještě s jinými dobrovolci 7. rot, že asi 1 a půl km na sever od našeho pravého křídla vyráží velkou prudkostí ze zákopů první vlna našich chrabrých dobrovolců (rot 2. pluku). Naše pravé křídlo se tou dobou dotýkalo folw. Cecówka. Běžel jsem okamžitě k prap. Čílovi a hlásil mu, že útok započal, a prosil jej jménem svého zvodu (čtyři), zdali bychom se i my mohli k útoku připojit. Nedovolil —

„Nemám rozkaz k útoku,“ odpověděl. Konečně bylo to správné, neboť jen vážná odpovědnost mu vnutila tuto odpověď. Mezi tou dobou opustila přední zákop a vrhla se vpřed sousední jižní 8. rota 3. pluku. Není mým úkolem vypisovati tu horečnou touhu a nadšení hochů mého zvodu a konečně celé rotý prap. Číly, účastníci se útoku, chci jen poukázati, že k útoku skutečně došlo a také — asi v intervalu ne více než 30. min. po vyražení 8. rot — vyběhla ze zákopů naše rota a navázala spojení u prvních nepřátelských zákopů s rotou 8./3. Vyrázila proti zákazu a prap. Číla nemohl se tomuto nadšení a od-

Situace po skončení boje

← Směr postupu 7. r.3. pl. Kde je konec šipky, tam až došla 7. r.

vaze postaviti na odpor, neboť i sám vyběhl ze zákopů a postupoval mezi prvními. Na severu s rotami 2. pluku spojení nebylo. Odpovídá to také dokladu plk. Němce na str. 410, odst. 5. Naše rota postupovala pak stejnoměrně s 3. rotou, ale ne dlouho, neboť u druhých nepřátelských zákopů z nevysvětlitelných důvodů měli jsme spojení s 5. rotou 3. pluku. Plk. Němec mně dovolí toto tvrzení, neboť pokládám za spojení i to, které bylo navázáno s druhou vlnou 5. rot. Spojení vpravo severně ani v těchto druhých zákopech dosud nebylo. Poukazují jen na výpověď plk. gštb. Luži, str. 405, odst. 6. a dodávám, že u druhých nepřátelských zákopů mezi jednotkami 7. roty měly palebná stanoviště těžké kulomety 2. pluku.

A nyní — to je důležité — blíže druhých nepřátelských zákopů postavil prap. Čílu škpt. Gajda, který se vracel zpět a oslovil ho: „Co tu děláš?“, k čemuž prap. Číla odpověděl: „Připojil jsem se k útoku a hledám spojení s rotami 2. pluku.“ Škpt. Gajda, zřejmě rozčilen, odvětil: „Já jdu pro ně, zůstaly mně zpět, ty jdi kupředu“ a po těchto slovech odešel. Nechci tím snad podceňovati zásluhu rot 2. pluku a zásluhu škpt. Gajdy, neboť nevím ani, které roty při tomto rozhovoru byly miněny. Uvádím jen skutečnost, a bylo by dobře, aby se gen. v. v. Gajda o této výpovědi, jakož i o výpovědi plk. gštb. Luži, sám vyjádřil.

Myslím, že plk. gštb. Luža byl uveden v omyl dotazem a odpovědí některého dobrovolce-váhavce naší roty, který zůstal zpět u folw. Cecowky. Nikterak však nelze vztahovati odpověď jedince na celou rotu. Pokud tvrzení plk. Němce se týká, připouštím, že ve

všeobecné desorientaci za vyvrcholení boje snadno mohl přehlédnouti skutečně navázané spojení 7. roty s jeho rotou.

V další kopii rakouské generální mapy uvádím směr postupu 7. roty, která zaujala postavení na východ od Hodova, odkud měla podle ústně podaných rozkazů a pokynů v naznačeném směru útočiti se strany na tuto osadu, v které byla ještě nepřátelská vojska. K útoku nedošlo, neboť tou dobou byl dodán rozkaz couvnouti zpět k lihovaru. Skutečně se tak stalo a rota zaujala postavení na návrší u lihovaru i na svahu ve směru západním. Byl ještě den, kdy toto zaujetí bylo skončeno. V noci pak byla vyslána rotou pátrací hlídka ve směru k Hodovu.

Konečně si dovoluji ještě opravit vzpomínku na sebe, napsanou plk. Němcem na str. 408 dole. Neuvedl jsem nikde podrobnosti své „kanonýrské epizody“ u Zborova, ale když již je o ní psáno, tedy mně jistě plk. Němec dovolí, když ji uvedu na pravou míru.

O vzeti nepřátelské dělostřelecké baterie dověděl se prap. Čila po linii. Zpráva šla od úst k ústům. Při tom se hledali dělostřelci, kteří kanonýrské umění ovládají. Přihlásil jsem se u prap. Čily, který mně dovolil k zabrané baterii k lihovaru odejít a s napomenutím „Jen ať tam máš dobrou mušku“ mne propustil. Baterii o čtyřech dělech u lihovaru po půlhodině jsem skutečně také našel s několika našimi dobrovolci. Netrvalo dlouho a děla byla obrácena směrem k nepříteli. Za pomoci druhých byla dvě z nich nabita granáty. Vypisovat, jak se celá procedura nabíjení, míření a střelení dala, nemohu, musil bych se zastýdět, neboť za takových těžkých poměrů jsem svých zkušeností dělostřeleckých z rakouské armády použití nemohl. Ať již to bylo, jak chtělo — nabito — namířeno — a rána z prvního děla vyšla. My jsme se položili, ale před námi na kopci první linie našich bojovníků také. Nemýlím-li se, byli to bojovníci 5. nebo 7. roty. Granát vybuchl asi 100 kroků před rotou. Bylo nám teplo a mně nejvíc. Náležitou opravou — konečně mohu to před dělostřelci prozraditi — tou největší elevací se střelelo dále ze tří děl. Kam? To by nám mohli říci ti, kteří byli tenkrát vpředu. Přes to se však utěšuji tou myšlenkou, že jsme střelili dobře.*) Šrapnelů tehdy při naší střelbě použito vůbec nebylo, jednak proto, že jsme měli po ruce granáty a za druhé, že nebylo klíče k časování šrapnelů a postrádala se tabulka, nutná k jejich časování. Bylo-li u některého děla omylem použito šrapnelu, buďto nebyl vůbec odjištěn a nevybuchl, nebo byl odjištěn, ale nečasován, takže fungoval jako granát dopadový. Exploze spatřených námi šrapnelů pocházela zčásti od střel nepříteli, který tou dobou jednou baterií, ale velmi zřídka, střelil na naši pěchotu, zčásti pocházela od baterie ruské, která velmi zvolna překládala palbu dopředu. K opuštění baterie nás ne-

*) Usuzuji tak z jiné své „kanonýrské činnosti“ v rakouské armádě. Když 3. setnina 3. pevnostního dělostřeleckého pluku vytáhla z Přemyslu r. 1914 do pole, aby znovu dobyla Lvova, zastavila se hezky daleko za frontou pěchoty, vykopala palebná stanoviště, připravila se technicko-střelecky a po čtyřnásobné opravě své dílo započala. Nemýlím-li se, 28., částečně i 35. pluk dlouho sténal pod našimi ekrasitovými granáty, kterými jsme je častovali. Celá švadrona dragounů nás tenkrát hledala, aby tu zpropadenou baterii z rozkazu armády umlčela. To byl případ, kdy jsme se hodně dlouho připravovali a mířili. Druhý případ, a ten je totožný se zborovským mým zásahem, je tento: Den předtím jsme vyjeli s bateriemi na kopeček a postavili je do palebných stanovišť. Času k přípravě nebylo. Tedy žádná příprava, žádný pomocný cíl, bez zaměřovacího přístroje, bez libely — zkrátka přišel povel střelit a my jsme začali s tou největší elevací. Výsledek? — Pochvala a uznání. Téhož způsobu bylo použito u zmíněné zborovské baterie.

přinutila palba nepřátelského dělostřelectva, nýbrž ruský praporčík, který nejdříve „po mátušce“ nás vybídl, abychom mu baterii odevzdali (přijel tam i s koňmi), a když to nepomohlo, prosil. Byl podle všeho od ruské baterie. Teprve potom jsme mu zmíněnou baterii odvedli. Celkem bylo vystřeleno asi třicet granátů. Ještě se úplně nesetnĚlo, když jsem se vrátil zpĚt k svĚ rotĚ nad lihovar.

Konečně doplňuji vzpomĚnku plk. Němce na str. 411 shora o bitvĚ u DomamoriĚ. SeverovĚchodnĚ asi 1½ km od DomamoriĚ mĚla obsazeno nĚvrší naĚe 7. rota. Podle doslechu mĚl ůtoĉiti od naĚ nalevo takĚ ženskĚ ruskĚ bataillon dokonce prĚ s ůspĚchem. 7. rota vyslala v tu dobu odvĚžnou pĚtracĚ hlĚdku, pĚi kterĚ padl naĚ smĚlĚ desĚtnĚk HrnĉĚřĚk a dostal se do zajetĚ omylem za mrtvĚho povařovanĚ tĚžce ranĚnĚ svobodnĚk HĚk a stĚelec BratršovskĚ. HĚk se vrĚtil asi za rok pĚes Rumunsko za znaĉnĚch obtĚží zpĚt k naĚim vojskům a prĚvĚ u mĚho ešelonu blĚže Penzy se pĚihlĚsil. Velitel 3. pluku škpt. Alexejev nepadl v osadĚ DomamoriĉĚ, jak pĚĚe plk. NĚmec, nĚbrř v prvnĚ linii naĚĚ roty asi 1½ km pĚed zmĚnĚnou osadou na poľnĚ cestĚ. Podrobnosti bych mohl takĚ ůvĚsti, neboť byl jsem u nĚho pĚi jeho skonu.

VypracovĚnĚi o bitvĚ u Domamoriĉ a u VelkĚch HĚjů ponechĚm si ař pro podruhĚ.

VOJENSTVĚ DOMA A V CIZINĚ

RozepsĚnĚi soutĚže VĚdeckĚho ůstavu vojenskĚho na rok 1928.

K podpoĚe vĚdeckĚho studia vojenskĚho a k povznesenĚi odbornĚ vĚdeckĚ ůrovnĚ naĚeho vojska rozepĚisuje VĚdeckĚ ůstav vojenskĚ jako minulĚ leta i pro rok 1928 **soutĚž na nejlepší řĚšení rŮznĚch otĚzek a nĚmĚtů pro naĚĚ armĚdu dŮleřitĚch**, a to po dohodĚ se zĚstupci hlavnĚho řĚtabu a jednotlivĚch odborů MNO., jejichř finanĉnĚi podporou — hlavnĚ odboru vĚchovnĚho, dĚlostĚleckĚho a leteckĚho — jest soutĚž ůmořnĚna.

PĚi vĚbĚru otĚzek a nĚmĚtů řĚdil se VĚdeckĚ ůstav vojenskĚ po dŮkladnĚ ůvaze hlavnĚ nĚvrhy, kterĚ dostal na svou vĚzvu od jednotlivĚch odborů MNO., od zemskĚch vojenskĚch velitelstvĚ, od velitelstvĚ divĚsĚ, brigĚd, pluků a jinĚch vojenskĚch ůtvarů a ůstavů, jejichř pĚĚĚnĚ snařil se pokud mořnĚ vyhovĚti, a sestavil niře ůvedenĚ seznam nejdŮleřitĚjřĚch temat, tĚkajĚcĚch se lĚtky skoro vřech odborů vojenskĚch.

PodmĚnky soutĚže jsou tyto:

1.

SoutĚže mohou se ůĉastnĚti vřĚichni pĚĚsluřnĚci ěs. armĚdy z povolĚnĚi, v zĚloze, mimo sluřbu i ve vĚsluřbĚ.

2.

ŘĚšení otĚzek, pokud se nedotĚkajĚ stĚtů cizĚch, budĚ vypracovĚna se zĚretelem na pomĚry naĚeho stĚtu a s pouřitĚm co mořnĚ nejnovĚjřĚch pramenů a pomŮcek vojenskĚ literatury.

3.

PrĚce budĚ psĚny ĉitelnĚ jazykem ěeskĚm nebo slovenskĚm jen po jednĚ stranĚ pĚlĚarchovĚho formĚtu, pokud lze, psacĚm strojem, a nebudĚ delřĚi tĚiceti ař ĉtyřiceti popsanĚch stran.

KařdĚ prĚce budĚ pĚedlořena ve dvou exemplĚřĚch.

ŘĚšení nebudĚ oznaĉovĚna jmĚnem autorovĚm, nĚbrř v zĚhlavi prĚce struĉ-